

IMPROVING FINANCIAL, CREDIT, AND INVESTMENT MECHANISMS FOR REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Tashkent State University of Economics "World Economy and International
Economic Relations" Student

Xakimboyev Jonibek Odiljon o'g'li

Abstract

This article analyzes the financial, credit, and investment foundations for ensuring regional economic development in the Republic of Uzbekistan. Based on official regulatory and legal documents and the latest statistical data, differences in financing structures across regions are identified, existing problems are systematized, and scientifically grounded proposals are developed to improve these mechanisms.

Keywords

Regional economy, investment, credit mechanisms, centralized and decentralized financing, public-private partnership.

HUDUDIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA MOLIYA, KREDIT VA INVESTITSIYA MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH

*Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy
munosabatlar" ta'lim yo'nalishi talabasi*

Xakimboyev Jonibek Odiljon o'g'li

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta'minlashning moliyaviy-kredit va investitsion asoslari tahlil qilinadi. Rasmiy me'yoriy-huquqiy hujjatlar hamda so'nggi statistik ma'lumotlar asosida hududlar o'rtasidagi moliyalashtirish tuzilmasidagi farqlar aniqlanadi, mavjud muammolar tizimlashtiriladi va mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar. Hududiy iqtisodiyot, investitsiya, kredit mexanizmlari,

“KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN’IY INTELLEKT”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

markazlashgan va markazlashmagan moliyalashtirish, davlat-xususiy sheriklik.

Mamlakat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan biri - hududlarning barqaror va muvozanatli rivojlanishini ta’minlashdir. So’nggi yillarda O’zbekiston Respublikasi Prezidentining tashabbuslari bilan amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan, “Har bir hudud - rivojlanish nuqtasi” tamoyili asosida olib borilayotgan faoliyat natijasida respublikaning barcha hududlarida investitsiya muhiti yaxshilanmoqda, infratuzilma rivojlanmoqda, mahalliy va xorijiy tadbirkorlar uchun qulay shart-sharoitlar yaratilmoqda. Shunga qaramay, hududlar o’rtasidagi moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlaridagi tafovutlar, kredit bozorining notekis rivojlanishi va investitsion salohiyatdan to’liq foydalanilmayotgani dolzarb muammo bo’lib qolmoqda. Ushbu holat moliya, kredit va investitsiya mexanizmlarini ilmiy asoslangan tarzda takomillashtirish zaruratini keltirib chiqaradi.

Hududiy investitsiya siyosatining huquqiy poydevorini bir qator me’yoriy hujjatlar tashkil etadi. Xususan, O’zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 30-dekabrda PQ-72-son qarori bilan respublikaning 2022-2026-yillarga mo’ljallangan investitsiya dasturi tasdiqlangan hamda investitsiya loyihalarini boshqarishning yangi yondashuv va mexanizmlari joriy etilgan. Ushbu hujjatda hududlarni kompleks rivojlantirish hamda investitsiyaviy faollikni yanada oshirish maqsadida tuman va shahar darajasida hududiy loyiha guruhlarini tashkil etish nazarda tutilgan, ularning vazifasi sanoat salohiyatini oshirish, yuqori texnologiyalarni joriy etish va to’g’ridan-to’g’ri xorijiy investitsiyalarni jalb qilishni kengaytirishdan iborat.

Bundan tashqari, Vazirlar Mahkamasining 2022-yil 15-oktabrdagi 606-son qarori “Respublika hududlarida innovatsiya va investitsiya faoliyatini jadallashtirishning qo‘shimcha chora-tadbirlari to’g’risida” alohida ahamiyatga ega bo’lib, u hududlarning investitsion jozibadorligini oshirishga qaratilgan institutsional mexanizmlarni belgilaydi.

“KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN’IY INTELLEKT”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

Hududlar kesimida asosiy kapitalga investitsiyalarning moliyalashtirish manbalari tarkibida sezilarli farqlar kuzatiladi. Masalan, Navoiy viloyatida markazlashgan va markazlashmagan moliyalashtirish manbalari hisobidan moliyalashtirilgan asosiy kapitalga investitsiyalarning ulushi 2025-yil yanvar-iyun oylarida 89,1 foizni tashkil etgan, bu esa mahalliy va xususiy resurslarning yuqori faolligidan dalolat beradi.

Xorijiy investitsiya va kreditlar dinamikasi ham hududlar bo'yicha farqlanadi: Sirdaryo viloyatida 2025-yil yanvar-mart oylarida jami asosiy kapitalga 327,4 mln dollar (4 236,6 mlrd so'm) xorijiy investitsiya va kreditlar o'zlashtirilgan bo'lsa, ulardan 233,4 mln dollari, yoki jami xorijiy investitsiya va kreditlarning 71,3 foizi, to'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar hissasiga to'g'ri kelgan. Bu ko'rsatkich hududning kredit resurslariga nisbatan to'g'ridan-to'g'ri investitsiyalarga ko'proq tayanayotganini ko'rsatadi.

Makro darajada esa 2025-yil yakunida davlat tashqi qarzi 39,821 mlrd AQSh dollarini tashkil etib, uning 56 foizi xalqaro moliya institutlariga to'g'ri kelgan, bu esa xalqaro moliyaviy resurslarning hududiy loyihalarni moliyalashtirishdagi salmog'ini ko'rsatuvchi muhim ko'rsatkichdir. Shu bilan birga 2025-yil fevralida qariyb 1,5 mlrd dollar ekvivalentidagi uch valyutali suveren obligatsiyalar, 2026-yil aprelida esa 1 mlrd dollar ekvivalentidagi so'm obligatsiyalari xalqaro bozorda joylashtirilgan - bu mamlakatning xalqaro kapital bozorlaridan mablag' jalb qilish salohiyatini kengaytirmoqda.

Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda moliya mexanizmlari muhim o'rin tutadi. Moliyaviy mexanizmlar davlat budjeti mablag'lari, mahalliy budjet daromadlari, korxonalar mablag'lari va boshqa moliyaviy manbalarni samarali boshqarishni o'z ichiga oladi. Mahalliy budjet mablag'laridan oqilona foydalanish hududlarda yo'l, transport, ichimlik suvi, elektr energiyasi va ijtimoiy infratuzilmani rivojlantirishga

"KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

xizmat qiladi. Natijada tadbirkorlik faoliyati uchun qulay sharoit yaratiladi hamda hududning investitsiyaviy jozibadorligi ortadi.

Moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish uchun hududlarning iqtisodiy ehtiyojlarini chuqur o'rganish, mablag'larni ustuvor yo'nalishlarga yo'naltirish va moliyaviy nazoratni kuchaytirish lozim. Shuningdek, mahalliy daromad manbalarini kengaytirish, budget mablag'larining maqsadli sarflanishini ta'minlash hamda davlat-xususiy sheriklik loyihalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

Kredit mexanizmlarini takomillashtirish ham hududiy iqtisodiy o'sishning asosiy shartlaridan biridir. Tijorat banklari tomonidan ajratiladigan kreditlar kichik biznes, oilaviy tadbirkorlik, qishloq xo'jaligi va sanoat korxonalarining faoliyatini kengaytirishga yordam beradi. Biroq kredit olish shartlarining murakkabligi, garov ta'minotiga bo'lgan talablar va moliyaviy savodxonlikning yetarli darajada emasligi ayrim tadbirkorlar uchun muammolarni yuzaga keltirishi mumkin.

Mazkur muammolarni hal etish maqsadida kredit ajratish jarayonlarini soddalashtirish, raqamli bank xizmatlarini kengaytirish, kredit mablag'laridan foydalanish samaradorligini baholash va tadbirkorlarga maslahat xizmatlarini ko'rsatish zarur. Shu bilan birga, kredit resurslarini hududlarning ixtisoslashuvi va iqtisodiy salohiyatidan kelib chiqib yo'naltirish maqsadga muvofiqdir. Masalan, qishloq xo'jaligiga ixtisoslashgan hududlarda qayta ishlash korxonalarini moliyalashtirish, sanoat salohiyati yuqori hududlarda esa zamonaviy ishlab chiqarish uskunalari xarid qilish uchun kredit imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

Investitsiyalar hududiy iqtisodiyotni modernizatsiya qilish va yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratishda muhim omil hisoblanadi. Investitsiya mablag'lari hisobidan yangi korxonalar tashkil etiladi, mavjud ishlab chiqarish quvvatlari yangilanadi, zamonaviy texnologiyalar joriy qilinadi va qo'shimcha ish o'rinlari yaratiladi. Xorijiy investitsiyalar esa xalqaro tajriba, ilg'or boshqaruv usullari va yangi texnologiyalarni

“KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN’IY INTELLEKT”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

mahalliy iqtisodiyotga olib kirishga xizmat qiladi.

Hududlarga investitsiyalarni jalb qilish uchun, avvalo, qulay ishbilarmonlik muhitini shakllantirish, infratuzilmani rivojlantirish, yer va mulkdan foydalanish jarayonlarining shaffofligini ta’minlash hamda investorlar uchun zarur axborotlarni ochiq taqdim etish lozim. Bundan tashqari, hududlarning tabiiy va iqtisodiy imkoniyatlarini hisobga olgan holda investitsiya loyihalarini ishlab chiqish talab etiladi. Bunday yondashuv mablag‘larning samarali yo‘naltirilishiga va investitsiya loyihalarining uzoq muddatli natijalar berishiga yordam beradi.

Hududiy rivojlanishda moliya, kredit va investitsiya mexanizmlarini o‘zaro uyg‘unlashtirish alohida ahamiyatga ega. Masalan, davlat tomonidan infratuzilma yaratilishi xususiy investitsiyalarni jalb qilish uchun sharoit yaratadi, bank kreditlari esa tadbirkorlarning ishlab chiqarish faoliyatini kengaytirishiga imkon beradi. Natijada yangi korxonalar tashkil etiladi, mahalliy mahsulotlar ishlab chiqarish hajmi ortadi va hududning iqtisodiy faolligi kuchayadi.

Shuningdek, moliyaviy resurslarni boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorlikni oshiradi. Elektron to‘lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari, ochiq ma’lumotlar platformalari va investitsiya loyihalarini monitoring qilish tizimlari moliyaviy jarayonlarning shaffofligini ta’minlaydi. Bu esa ortiqcha xarajatlarni kamaytirish, moliyaviy qarorlarni tezkor qabul qilish va mavjud resurslardan oqilona foydalanish imkonini beradi.

Tahlil natijalari quyidagi tizimli muammolarni aniqlashga imkon beradi:

Moliyalashtirish manbalarining hududlar bo‘yicha nomutanosibligi. Markazlashgan va markazlashmagan manbalar nisbati hududdan hududga sezilarli farq qiladi, bu esa yagona investitsion siyosat yuritishni qiyinlashtiradi.

Tijorat banklari kreditlashda ehtiyotkorligi. Uzoq va nisbatan kam rivojlangan hududlarda risklarning yuqoriligi sababli banklar uzoq muddatli investitsion loyihalarini

“KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN’IY INTELLEKT”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

kreditlashdan tiyilish tendensiyasini saqlab qolmoqda.

Muqobil moliyalashtirish vositalarining rivojlanmaganligi. Venchur kapital, kraudfanding va islomiy moliya kabi zamonaviy vositalar hududiy darajada deyarli qo’llanilmaydi, bu esa innovatsion loyihalarni moliyalashtirish imkoniyatlarini cheklaydi.

Investitsiya loyihalarini boshqarishdagi institutsional bo’shliqlar. Hududiy loyiha guruhlari va ofislari mavjud bo’lsa-da, ularning natijadorlik mezonlari va monitoring tizimlari yetarli darajada takomillashmagan.

Yuqoridagi tahlil asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

Hududiy investitsiya fondlarini rivojlantirish - mahalliy byudjet imkoniyatlari cheklangan hududlarda maqsadli investitsiya fondlarini tashkil etish orqali resurslarni markazlashgan tarzda jalb qilish;

Davlat-xususiy sheriklik (DXS) mexanizmlarini kengaytirish - infratuzilma loyihalarini moliyalashtirishda xususiy sektor ishtirokini rag’batlantirish;

Natijadorlik mezonlariga asoslangan loyiha tanlovi - investitsiya loyihalarini tanlashda iqtisodiy samaradorlik va bandlikka ta’sir ko’rsatkichlarini joriy etish;

Muqobil moliyalashtirish vositalarini joriy etish - venchur fondlar, kraudfanding platformalari va islomiy moliya vositalarining huquqiy-institutsional bazasini yaratish;

Investitsiyadan keyingi monitoring tizimini kuchaytirish - amalga oshirilgan loyihalarning iqtisodiy samaradorligini muntazam baholab borish.

Xulosa qilib aytganda, O’zbekistonda hududiy iqtisodiy rivojlanishni ta’minlashda moliya, kredit va investitsiya mexanizmlari sezilarli o’zgarishlarga uchramoqda, biroq hududlar o’rtasidagi tafovutlar hamon saqlanib qolmoqda. Me’yoriy-huquqiy bazani takomillashtirish bilan bir qatorda, moliyalashtirish manbalarini diversifikatsiya qilish, institutsional mexanizmlarni mustahkamlash va muqobil moliyaviy vositalarni joriy etish - hududlararo muvozanatli rivojlanishni ta’minlashning asosiy yo’nalishlaridir.

“KELAJAK TEKNOLOGIYALARI VA SUN’IY INTELLEKT”
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

Xulosa qilib aytganda, hududiy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishda moliya, kredit va investitsiya mexanizmlarini takomillashtirish muhim strategik vazifa hisoblanadi. Ushbu mexanizmlarning samarali tashkil etilishi hududlarning iqtisodiy salohiyatini to‘liq namoyon etish, tadbirkorlikni rivojlantirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va aholi turmush darajasini yaxshilashga xizmat qiladi.

Mazkur yo‘nalishda quyidagi takliflarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

✚ Mahalliy budjet mablag‘laridan foydalanish samaradorligini oshirish va moliyaviy nazoratning shaffofligini ta’minlash.

✚ Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik uchun kredit olish imkoniyatlarini kengaytirish hamda kredit ajratish jarayonlarini soddalashtirish.

✚ Hududlarning iqtisodiy ixtisoslashuviga mos investitsiya loyihalarini ishlab chiqish va mahalliy hamda xorijiy investorlarni faol jalb qilish.

✚ Ishlab chiqarish, transport, energetika va raqamli infratuzilmani rivojlantirish orqali hududlarning investitsiyaviy jozibadorligini oshirish.

✚ Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirish va tadbirkorlarning investitsiya loyihalarini boshqarish bo‘yicha bilimlarini oshirish.

Ushbu chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi hududiy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini kuchaytirish, moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va mamlakatning barqaror iqtisodiy taraqqiyotini ta’minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining “Investitsiyalar va investitsiya faoliyati to‘g‘risida”gi Qonuni, 2019-yil 25-dekabr, O‘RQ-598-son. - <https://lex.uz/uz/acts/-4664142>

2. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki. 2025-yil uchun yillik hisobot. - Toshkent, 2026. - <https://cbu.uz/uz/publications/annual-report/>

"KELAJAK TEXNOLOGIYALARI VA SUN'IY INTELLEKT"
nomli respublika ilmiy-amaliy masofaviy konferensiyasi
VOLUME-1, ISSUE-7, 2026

3. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Hududlar kesimida aholi daromadlari va iqtisodiy ko'rsatkichlar bo'yicha statistik ma'lumotlar. - 2025-yil ma'lumotlari. - <https://stat.uz/>

4. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Aholi ixtiyoridagi umumiy daromadlar hajmi (hududlar bo'yicha). - 2025-yil dastlabki ma'lumotlari. - <https://siat.stat.uz/data/3529/>

5. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Bank tizimi, kreditlash va moliyaviy barqarorlik bo'yicha rasmiy ma'lumotlar. - <https://cbu.uz/>

6. O'zbekiston Respublikasi Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi. Hududiy rivojlanish, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va investitsiya faoliyatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar. - <https://lex.uz/>

7. World Bank. Uzbekistan: Economic Updates and Country Reports. - O'zbekiston iqtisodiyoti, investitsiyalar va barqaror iqtisodiy o'sish bo'yicha tahliliy materiallar. - <https://www.worldbank.org/en/country/uzbekistan>

8. O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Hududlar bo'yicha ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. - Rasmiy statistik ma'lumotlar bazasi. - <https://siat.stat.uz/>